

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 ความเฝ้าเบื้องต้น	1
1.1 บททั่วไป	1
1.2 ขอบเขตของพระอภิธรรม	9
สภาวะของจิต	10
สภาวะของเจตสิก	12
กายวิภาค	14
นิพพาน	16
บทที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์ภาวะจิต	17
2.1 บททั่วไป	17
การรับรู้อารมณ์ของจิต	17
การสร้างควมวิจิตรต่าง ๆ ของจิต	19
2.2 จิตที่อยู่ในวิงวนของกาม	21
จิตคิดทางชั่ว	24
จิตตกอยู่ในอำนาจของความโลภ	25
จิตตกอยู่ในอำนาจของความโกรธ	31
จิตตกอยู่ในอำนาจของความหลง	33
จิตไม่มีเหตุประกอบ	36
จิตเป็นผลของอกุศล	36
จิตที่เป็นผลของกุศลที่ปราศจากเหตุ	38
จิตที่เป็นเพียงกิริยาที่ปราศจากเหตุ	39
อุปattiเหตุแห่งจิต	40
จิตคิดทางดีระดับโลกีย์	42
กุศลจิต	43

ผลของกุศลจิต	47
กิริยาจิต	48
2.3 จิตได้ฉาน	49
ฉานจิตที่เป็นกุศล ๘	50
ฉานจิตที่เป็นวิบาก 5	52
ฉานจิตที่เป็นกิริยา 5	52
2.4 จิตได้รูปฉาน	53
รูปฉานจิตที่เป็นกุศล	53
รูปฉานจิตที่เป็นวิบาก	55
รูปฉานที่เป็นกิริยา	55
2.5 จิตพ้นจากอารมณ์โลภี้อ	56
สรุปบทที่ 2	58
ตัวอย่างข้อสอบบทที่ 2	60
บทที่ 3 สภาวะที่ผันแปรจิต	63
3.1 ความหมายของสภาวะที่ผันแปรจิต	63
3.2 หมู่เจตสิกที่เป็นกลาง	65
เจตสิกประกอบจิตทั่วไป	65
เจตสิกประกอบได้จิตบางประเภท	69
3.3 หมู่เจตสิกฝ่ายชั่ว	72
กลุ่มเจตสิก 4 ดวง มีเจตสิกปรุงจิตให้มกายเป็นหัวหน้า	73
กลุ่มเจตสิก 3 ดวง เจตสิกปรุงจิตให้โลกเป็นหัวหน้า	76
กลุ่มเจตสิก 4 ดวง มีเจตสิกปรุงจิตให้โกรธเป็นหัวหน้า	77
กลุ่มเจตสิก 2 ดวง มีเจตสิกปรุงจิตให้ห้อยหยอเป็นหัวหน้า	79
เจตสิกปรุงจิตให้สงสัย	80
3.4 หมู่เจตสิกที่สว่างงาม	81
กลุ่มเจตสิกปรุงจิตให้ดีงาม	81
กลุ่มเจตสิกปรุงจิตให้เว้นจากทุจริต	85

กลุ่มเจตสิกปรุงจิตให้สงสารและพลอยยินดี	86
เจตสิกปรุงจิตให้เกิดปัญญา	87
สรุปบทที่ 3	88
ตัวอย่างข้อสอบบทที่ 3	89
บทที่ 4 บทบาทของจิต	91
4.1 บททั่วไป	91
4.2 จิตที่สงเคราะห์ด้วยเวทนา	92
ประเภทของเวทนา	92
การสงเคราะห์จิตลงในเวทนา	94
4.3 จิตที่สงเคราะห์ด้วยเหตุ	96
จำแนกจิตโดยประกอบเหตุ	98
จำแนกจิตโดยความงามและไม่งาม	99
จำแนกจิตโดยเป็นธรรมและไม่เป็นธรรม	99
จำแนกจิตโดยความเป็นชาติ	100
จำแนกจิตโดยภูมิ	100
จำแนกจิตโดยบุคคล	101
4.4 จิตที่สงเคราะห์ด้วยหน้าที่	101
หน้าที่ของจิต	102
ฐานของจิต	103
การจำแนกจิตโดยหน้าที่และฐาน	103
4.5 จิตที่สงเคราะห์ด้วยอารมณ์	115
อารมณ์ที่เกี่ยวข้องกาล	115
อารมณ์ที่พ้นจากกาล	116
อารมณ์ 6 ทั้ง 4 ประเภท	116
4.6 จิตที่สงเคราะห์ด้วยที่เกิด	118
กลุ่มจิตที่ต้องอาศัยที่เกิดทั้ง 6	119
กลุ่มจิตที่ต้องอาศัยที่เกิดเพียง 3	119

กลุ่มจิตที่ไม่ต้องอาศัยที่เกิดโคเลอ	120
สรุปบทที่ 4	124
ตัวอย่างข้อสอบบทที่ 4	127
บทที่ ๕ วิธีจิต	129
5.1 ความหมายของวิธีจิต	129
5.2 วิธีจิตเสพกาม	134
วิธีจิตทางทวาร ๕	134
อารมณ์ที่มีกำลังแรงที่สุด	136
อารมณ์ที่มีกำลังแรง	138
อารมณ์ที่มีกำลังอ่อน	140
อารมณ์ที่มีกำลังอ่อนที่สุด	143
เกณฑ์ตัดสินอารมณ์ดีไม่ดี ๕ ประการ	147
จิตวิภาษากทตแทน	149
วิธีจิตทางมโนทวาร	150
มโนทวารรับอารมณ์ ๖ โดยตรง	151
มโนทวารรับอารมณ์ต่อจากทวาร ๕	153
ความฝัน	155
5.3 วิธีจิตทำลาภกิเลส	157
วิธีจิตทำลาภกิเลสระดับโลภีย์	157
วิธีจิตทำลาภกิเลสพ้นจากโลภีย์	163
สรุปบทที่ ๕	165
ตัวอย่างข้อสอบบทที่ ๕	167
บทที่ ๖ จิตนอกวิถิ	169
6.1 ความหมายของจิตนอกวิถิ	169
6.2 ที่เกิดของสัตว์	170

ภุมิ 4	170
อบายภุมิ	170
สุคติที่เสพกาม	176
พรหมภุมิ	182
อรุปรหมภุมิ	187
กำเนิดของภุมิ 4	188
ความหมายของกัปปิ	188
โลกถูกทำลาย	191
โลกที่สร้างขึ้นใหม่	197
6.3 การเกิดภพใหม่	201
การไปเกิดในอบายภุมิ	202
การไปเกิดในสุคติที่เสพกาม	204
กระเทย 5 จำพวก	206
การไปเกิดในพรหมภุมิ	211
การไปเกิดในอรุปรหมภุมิ	213
สรุปบทที่ 6	216
ตัวอย่างข้อสอบบทที่ 6	217
บทที่ 7 กรรมและผลของกรรม	219
7.1 บททั่วไป	219
7.2 กรรมให้ผลตามหน้าที่	219
ชนกกรรม	220
อุบถัฒมภกกรรม	221
อุบปีพกรรม	228
อุปฆาตกรรม	229
7.3 กรรมให้ผลตามลำดับ	230
ครุกรรม	
อาสันนกรรม	231

อาจินณกรรม	233
กฏัตถกรรม	234
7.4 กรรมให้ผลตามเวลา	235
กฏฐัมมเวทนียกรรม	235
อุปัชฌเวทนียกรรม	238
อปร่าปรียเวทนียกรรม	239
อโหสีกรรม	239
7.5 กรรมให้ผลตามฐาน	240
7.6 ความตาย	242
ความตาย 4 รูปแบบ	242
นิมิตปรากฏก่อนตาย	244
กระแสวิจิตก่อนตาย	246
วิธีจิตเมื่อใกล้ตาย	247
จิตปรากฏในภพใหม่	248
การเกิดใหม่ของจิตที่ได้ฉาน	248
ตัวอย่างวิธีจิตใกล้ตายของปุถุชน	249
สรุปบทที่ 7	253
ตัวอย่างข้อสอบบทที่ 7	255
บทที่ 8 กายวิภาค	257
8.1 บททั่วไป	257
8.2 องค์ประกอบของรูปกาย	257
กลุ่มรูปกายที่มีสภาวะรับรอง 18 ประเภท	258
กลุ่มรูปกายที่ไม่มีสภาวะรับรอง 10 ประเภท	267
8.3 การจำแนกรูปกาย	271
ชื่อของรูปตามสภาวะ 8	271
รูป 28 จำแนกเป็นคู่	272
8.4 สมุฏฐานของรูปกาย	275

กรรม	275
จิต	276
อุตุ	279
อาหาร	280
8.5 หมวดหมู่ของรูปกาย	282
หมู่รูปที่เกิดจากกรรม	282
หมู่รูปที่เกิดจากจิต	286
หมู่รูปที่เกิดจากอุตุ	290
หมู่รูปที่เกิดจากอาหาร	293
8.6 การเกิดดับของรูปกาย	295
รูปที่เกิดในภุมิ	295
รูปที่เกิดในกาล	296
รูปที่เกิดในกำเนิด	297
ความดับของรูปกาย	302
8.7 นิพพาน	303
นิพพาน 1	305
นิพพาน 2	305
นิพพาน 3	306
สรุปบทที่ 8	307
ตัวอย่างข้อสอบบทที่ 8	309
บทที่ 9 สภาวะธรรมที่มีส่วนสัมพันธ์กับชีวิต	311
9.1 ความหมายของสภาวะธรรมที่มีส่วนสัมพันธ์กับชีวิต	311
9.2 สภาวะธรรมที่ผลักดันชีวิตให้ตกต่ำ	312
9.3 สภาวะธรรมที่เป็นทั้งฝ่ายดี ฝ่ายชั่ว และกลาง ๆ	323
9.4 สภาวะธรรมที่พัฒนาชีวิต	335
9.5 การสังเคราะห์จิตเจตสิก รูปและนิพพาน	342
สรุปบทที่ 9	350

ตัวอย่างข้อสอบบทที่ 9	352
บทที่ 10 สายโซ่ชีวิต	353
10.1 ความหมายของสายโซ่ชีวิต	353
10.2 ปฏิจตมรูปแบบท	354
แม่บท	354
กาล 3	361
องค์ 12	362
อาการ 20	362
เงื่อนไข 3	363
สังเขป 4	364
วิภังคะ 3	364
มูล 2	365
ภวจักร	365
10.2 ปฏิกฐาน	366
สรุปบทที่ 10	381
ตัวอย่างข้อสอบบทที่ 10	383
บทที่ 11 ภาคปฏิบัติ	385
11.1 ประโยชน์ของการปฏิบัติ	385
11.2 จริตของบุคคล	386
ลักษณะคนราคจริต	386
ลักษณะคนโทสจริต	387
ลักษณะคนโมหจริต	388
ลักษณะคนสัทธาจริต	389
ลักษณะคนพุทธิจริต	389
ลักษณะคนวิตกจริต	389

11.3 สมถกัมมัฏฐาน	389
อารมณ์ของกัมมัฏฐาน 40	390
วิถณกสิณ 4	393
อนุสสติ 5	394
พรหมวิหาร 4	400
ภาวนา 3	403
นิมิต 3	404
11.4 วิปัสสนากัมมัฏฐาน	406
วิสุทธิ 7	407
ลักษณะ 3	411
อนุปัสสนา 3	412
วิปัสสนาญาณ 10	412
สรุปบทที่ 11	414
ตัวอย่างข้อสอบบทที่ 11	416